

MÄÄRUS

Nabala-Tuhala looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri¹

Määrus kehtestatakse looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Ala kaitse alla võtmine ja kaitse-eesmärk

(1) Looduskaitsealana võetakse kaitse alla Harju maakonnas Kiili vallas Sookaera, Arusta, Sõmeru, Piisoo, Kurevere ja Paekna külas, Saku vallas Sookaera-Metsanurga, Kirdalu ja Tagadi külas, Kose vallas Tammiku, Kata ja Tuhala külas ning Rapla maakonnas Kohila vallas Angerja, Urge ja Pahkla külas asuv ala, mille nimeks saab Nabala-Tuhala looduskaitseala (edaspidi *kaitseala*).

(2) Kaitseala² eesmärk on kaitsta:

- 1) allikaid, allikalisi alasid ja karstivorme, sealhulgas maa-aluseid jõgesid ja unikaalse Tuhala Nõiakaevuga karstipiirkonna veerežiimi;
- 2) soo- ja metsaökosüsteemi, elustiku mitmekesisust ning ohustatud ja kaitsealuseid liike;
- 3) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas. Need on karstijärved ja -järvikud (3180*)³, jõed ja ojad (3260), sinihelmikakooslused (6410), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), siirde- ja õõtsiksood (7140), allikad ja allikasood (7160), liigirikkad madalsood (7230), plaatlood (8240*), vanad looduspõõsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) ning lammi-lodumetsad (91E0*);
- 4) liike, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ nimetab II lisas, ning nende elupaiku. Need on kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), püst-linalehik (*Thesium ebracteatum*), eesti soojumikas (*Saussurea alpina ssp. esthonica*) ja saarmas (*Lutra lutra*);
- 5) kaitsealuseid taimeliike kärbesõis (*Ophrys insectifera*), lõhnav käoraamat (*Gymnadenia odoratissima*), koldjas selaginell (*Selaginella selaginoides*), täpiline sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata ssp. cruenta*), Russowi sõrmkäpp (*Dactylorhiza russowii*), kõdu-koralljuur (*Corallorhiza trifida*) ja kõrge kannike (*Viola elatior*) ning nende elupaiku;
- 6) liike, mida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) nimetab I lisas, ning nende elupaiku. Need on

must-toonekurg (*Ciconia nigra*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), kanakull (*Accipiter gentilis*), laanerähn (*Picoides tridactylus*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), karvasjalg-kakk (*Aegolius funereus*), rohunepp (*Gallinago media*), musträhn (*Dryocopus martius*), hallpea-rähn (*Picus canus*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), sookurg (*Grus grus*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), händkakk (*Strix uralensis*), teder (*Tetrao tetrix*) ja öösorr (*Caprimulgus europaeus*).

(3) Kaitseala maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kuueks sihtkaitsevööndiks ja kaheks piiranguvööndiks.

(4) Kaitsealal tuleb arvestada looduskaitseaduses sätestatud piiranguid käesolevas määruses ettenähtud erisustega.

§ 2. Kaitseala piir

Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

§ 4. Kaitse alla võtmise ja piirangute põhjendused

Määruse seletuskirjas on esitatud põhjendused:

- 1) kaitse alla võtmise eesmärkide vastavuse kohta kaitse alla võtmise eeldustele;
- 2) loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekuse kohta;
- 3) kaitstava loodusobjekti tüübi valiku kohta;
- 4) kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piiri kulgemise kohta;
- 5) kaitsekorra kohta.

2. peatükk

KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

§ 5. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida, püüda kala ning korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal, välja arvatud § 11 punktis 4 sätestatud juhul sihtkaitsevööndis.

(2) Kaitsealal on lubatud telkimine. Lõkke tegemine on kaitsealal lubatud kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud, ning piiranguvööndis eramaal maaomaniku loal ja kaitse-eeskirjaga lubatud töödel.

(3) Kaitsealal on lubatud sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine selleks ettenähtud teedel. Väljaspool teid on sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, liinirajatiste hooldustöödel, piiranguvööndis maatulundusmaal metsamajandustöödel või põllumajandustöödel ja õuemaal.

(4) Kaitseala veekogudel on lubatud ujuvvahendiga sõitmine. Heinasoo sihtkaitsevööndis on siseõlemismootoriga ujuvvahendiga sõitmine 15. aprillist kuni 14. juulini lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ja kaitse-eeskirjaga lubatud töödel.

(5) Kaitsealal on lubatud jahipidamine, välja arvatud Sõmeru sihtkaitsevööndis 15. märtsist kuni 31. augustini ja Heinasoo sihtkaitsevööndis 15. aprillist kuni 14. juulini.

§ 6. Keelatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid;
- 3) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 4) anda nõusolekut väikeehitise ehitamiseks;
- 5) anda projekteerimistingimusi;
- 6) anda ehitusluba;
- 7) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee-erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks;
- 8) jahiulukeid lisaõõta.

§ 7. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

(2) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmise korral tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse suhtes.

(3) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitseala kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

3. peatükk SIHTKAITSEVÖÖND

§ 8. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate koosluste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on kuus sihtkaitsevööndit:

- 1) Tagadi sihtkaitsevöönd;
- 2) Rahaaugu sihtkaitsevöönd;
- 3) Sõmeru sihtkaitsevöönd;
- 4) Heinasoo sihtkaitsevöönd;
- 5) Tammiku sihtkaitsevöönd;
- 6) Pahkla sihtkaitsevöönd.

§ 9. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk

(1) Tagadi sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

(2) Rahaaugu sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on niidu-, soo- ja metsakoosluste loodusliku seisundi taastamine ja säilitamine, metsakoosluste liigi- ja vanusestruktuuri hoidmine, looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

(3) Sõmeru sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on soo- ja metsakoosluste loodusliku seisundi taastamine ja säilitamine, metsakoosluste liigi- ja vanusestruktuuri hoidmine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

(4) Heinasoo sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsakoosluste loodusliku seisundi taastamine ja säilitamine, neile omase liigi- ja vanusestruktuuri hoidmine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

(5) Tammiku sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on soo- ja metsakoosluste loodusliku seisundi taastamine ja säilitamine, metsakoosluste liigi- ja vanusestruktuuri hoidmine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

(6) Pahkla sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsakoosluste loodusliku seisundi taastamine ja säilitamine, neile omase liigi- ja vanusestruktuuri hoidmine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

§ 10. Lubatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistatud kohas. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine ja rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud:

- 1) kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus;
- 2) koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile;
- 3) olemasoleva maaparandussüsteemi hoiutööd maaparandussüsteemi väljaspool sihtkaitsevööndit asuvate osade toimimise tagamiseks ja loodusliku veerežiimi taastamine.

§ 11. Keelatud tegevus

Sihtkaitsevööndis on keelatud, kooskõlas käesoleva määrusega sätestatud erisustega:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine;
- 3) uute ehitiste püstitamine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul rajatiste püstitamine kaitseala tarbeks ja olemasolevate rajatiste hooldustööd;
- 4) inimeste liikumine Sõmeru sihtkaitsevööndis 15. märtsist kuni 31. augustini ja Heinasoo sihtkaitsevööndis väljaspool jõge ja jõe kallasarada 15. aprillist kuni 14. juulini.

§ 12. Vajalik tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis poollooduslike koosluste esinemisaladel on vajalik nende ilme ja liigikoosseisu säilimise tagamiseks niitmine, puu- ja põõsarinde harvendamine ning karjatamine.

(2) Sihtkaitsevööndis sookoosluste esinemisaladel on vajalik nende taastamiseks vajalik tegevus nagu kraavide sulgemine.

4. peatükk

PIIRANGUVÖÖND

§ 13. Piiranguvööndi määratlus

(1) Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.

(2) Kaitsealal on kaks piiranguvööndit:

- 1) Nabala piiranguvöönd;
- 2) Tuhala piiranguvöönd.

§ 14. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

Piiranguvööndite kaitse-eesmärk on karstinähtuste, kaitsealuste liikide elutingimuste, elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning säästev metsandus.

§ 15. Lubatud tegevus

Piiranguvööndis on lubatud:

- 1) majandustegevus, arvestades käesoleva määrusega sätestatud erisusi;
- 2) kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas ning kaitseala valitseja nõusolekul rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas;
- 3) kaitseala valitseja nõusolekul tootmisotstarbeta rajatiste püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ja liinirajatiste püstitamine;
- 4) kaitseala valitseja nõusolekul eramu püstitamine koos abihoonetega ja ehitiste püstitamine põllumajandusliku tootmise eesmärgil;
- 5) kaitseala valitseja nõusolekul lageraie langi pindalaga kuni 2 ha ja turberaie langi pindalaga kuni 5 ha, kusjuures tuleb säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus;
- 6) kaitseala valitseja nõusolekul veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmine.

§ 16. Keelatud tegevus

Piiranguvööndis on keelatud:

- 1) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 2) maavara kaevandamine;
- 3) uue maaparandussüsteemi rajamine;
- 4) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, välja arvatud põllumaal ja õuemaal;
- 5) puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt; kaitseala valitseja võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab.

§ 17. Vajalik tegevus

Piiranguvööndis poollooduslike koosluste esinemisaladel on vajalik nende ilme ja liigikoosseisu säilimise tagamiseks niitmine ning puu- ja põõsarinde harvendamine.

5. peatükk

LÕPPSÄTTED

§ 18. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

§ 19. Kehtetuks tunnistamine

Käesoleva määrusega tunnistatakse kehtetuks:

- 1) Vabariigi Valitsuse 13. juuli 2005. a määrus nr 174 „Tammiku looduskaitseala kaitse-eeskiri“;
- 2) Vabariigi Valitsuse 17. novembri 1998. a määrus nr 258 „Tuhala maastikukaitseala ja Alema looduskaitseala kaitse-eeskirjade ja välispiiride kirjelduste kinnitamine“;
- 3) Kose Rajooni Tööraha Saadikute Nõukogu Täitevkomitee 2. oktoobri 1958. a otsuse nr 178 „Loodus- ja kultuurimälestusmärkide kaitse organiseerimisest Kose rajoonis“ punkti 1 alapunkt e, Harju Rajooni Tööraha Saadikute Nõukogu Täitevkomitee 24. juuni 1960. a otsuse nr 3 „Looduskaitse ja kultuurimälestusmärkide säilivuse kindlustamisest Harju rajoonis“ lisa 2 alajaotuse „Kuivajõe külanõukogus“ punkt 7 ja Eesti NSV Harju Rajooni Tööraha Saadikute Nõukogu Täitevkomitee 25. oktoobri 1963. a otsuse nr 205 „Riikliku looduskaitse alla kuuluvate Harju rajoonis asuvate kohaliku tähtsusega objektide kinnitamisest“ lisa 2 alajaotuse „Kuivajõe külanõukogus“ punkt 7, millega võeti kaitse alla Tammiku tammik (KLO1000302).

§ 20. Määruse muutmine

Vabariigi Valitsuse 27. juuli 2006. a määruses nr 175 „Hoiualade kaitse alla võtmine Rapla maakonnas“ tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 1 lõike 1 punkt 22 tunnistatakse kehtetuks;
- 2) lisas esitatud kaart „Rahaaugu“ tunnistatakse kehtetuks.

§ 21. Menetluse läbiviimine

Nabala looduskaitseala kaitse-eeskirja kehtestamise menetlus viidi läbi keskkonnaministri 12. detsembri 2013. a käskkirjaga nr 1183 algatatud haldusmenetluses, mille ülevaade koos ärakuulamise tulemustega on esitatud käesoleva määruse seletuskirjas⁵.

§ 22. Vaidlustamine

Määrust on võimalik vaidlustada, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras, osas, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused, mis puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist.

¹ EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).

² Kaitseala on moodustatud Vabariigi Valitsuse 17. novembri 1998. a määrusega nr 258 „Tuhala maastikukaitseala ja Alema looduskaitseala kaitse-eeskirjade ja välispiiride kirjelduste kinnitamine“ moodustatud Tuhala maastikukaitseala, Vabariigi Valitsuse 13. juuli 2005. a määrusega nr 174 „Tammiku looduskaitseala kaitse-eeskiri“ moodustatud Tammiku looduskaitseala, Vabariigi Valitsuse 27. juuli 2006. a määrusega nr 175 „Hoiualade kaitse alla võtmine Rapla maakonnas“ moodustatud Rahaaugu hoiuala ja keskkonnaministri 3. juuli 2006. a määrusega nr 43 „Must-toonekure ja suurkonnakotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri“ moodustatud Angerja must-toonekure püsielupaiga põhjal. Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“ lisa 1 punkti 2 alapunktidest 344, 423 ja 445 hõlmab kaitseala Rahaaugu, Tammiku ja Tuhala loodusalasid, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

³ Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

⁴ Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on kantud määruse lisas esitatud kaardile, mille koostamisel on kasutatud Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid. Kaardiga saab tutvuda

Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris (register.keskkonnainfo.ee) ja maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

⁵ Seletuskirjaga saab tutvuda Keskkonnaministeeriumi veebilehel www.envir.ee.

Taavi Rõivas
Peaminister

Keit Pentus-Rosimannus
Keskkonnaminister

Heiki Loot
Riigisekretär

Lisa Nabala-Tuhala looduskaitseala